

Olvassa el figyelmesen a következő újságcikket, és válaszolja meg a kérdéseket!

AZ O.K.-VAL MINDEN RENDBEN

(Nagy Gábor)

- (1) Írják okaynek vagy okénak, ejtsék bármilyen akcentussal, az eredeti formájában OK-ként, illetve O.K.-ként ismert rövidítésnek az egész világon ugyanaz a jelentése: (a dolog) rendben. A második világháború során Európába került amerikai katonák közül még sokan meglepődtek, hogy az odahaza lépten-nyomon használt szavacskát az Óvilágban is ismerik és alkalmazzák. Ma pedig talán már csak azon népek nyelvéből hiányzik, amelyek elzárva élnek attól, amit manapság – talán némileg önkényesen húzva meg a határokat – civilizációnak szokás nevezni.
- (2) A szócska eredetéről viszont évtizedeken át folyt az élénk nyelvészvita, s számos magyarázat született. Legelsősorban indián gyökerekre gyanakodtak – mindjárt kettőre is. Az egyik magyarázat szerint a mai Illinois és Wisconsin államok területén lakó, majd a fehér telepesek elől Iowába áttelepült sac törzs főnöke, az 1780 és 1848 között élt Keokuk jegyezte az amerikai kormánnyal kötött szerződéseit O.K. monogrammal. A második betű, a K értelme világos, az első pedig a tiszteletet megtestesítő – Karl May regényeiből is ismert – Old (Öreg) jelző kezdőbetűje. Mások a mai Georgia, Alabama, valamint Louisiana és Mississippi egyes részein élő choctaw indiánoknál lelték föl az etimológiai forrást, az ő nyelvükben élt a hasonlóan csengő „okeh” kifejezés afféle „minden rendben” értelemben. Ez a magyarázat sokáig olyan népszerű volt, hogy még Woodrow Wilson amerikai elnök fantáziáját is megragadta: a Fehér Ház 1913 és 1921 közötti gazdája állítólag előszeretettel láttamozta az eléje került dokumentumokat az „okeh” szóval.
- (3) E magyarázattal azonban nem volt mindenki elégedett. A gyökerek kitartó keresése során gyanúba keveredett a – hasonló jelentésű – görög „olla kalla” éppúgy, mint az „okej”-nek ejthető skót „och aye”, de még a bürokratikusan pattogó német „ordnungsgemäss kontrolliert” (szabályszerűen ellenőrizve) is. Ez utóbbi alighanem azért került a találgatások közé, mert egyes legendák szerint annak idején kis híján a német lett a formálódó Egyesült Államok hivatalos nyelve. De eljutottak az O.K. nyomait kutatók a 19. századi Amerikában népszerű karibi rumszállítmányok kiindulópontjának számító, Haiti szigetének déli részén található Aux Cayes (ejtsd: okáji) kikötőjéig is. Voltak aztán olyanok, akik a fuvarlevelet az Egyesült Államokban szabványosító vasúti hivatalnok, Obadiah Kelly szignatúráját sejtették a rövidítés mögött. Mások elképzelhető előzmények tartották a polgárháború idején az északi hadsereg katonáinak harctéri rágcsálnivalót szállító, ily módon népszerű és sűrűn emlegetett Orrin Kendall monogramját. Ez utóbbi azonban annyiban mindenképpen sántított, hogy a betűszót már két évtizeddel Észak és Dél küzdelme előtt bizonyítottan használták.

- (4) A találgatások dzsungelében végül a tavaly októberben New Yorkban 96 éves korában elhunyt nyelvész, Allan Walker Read vágott rendet. A tudós annak idején az *American Speech* című szaklapban megjelent cikksorozatában számolt be kiterjedt O.K.-kutatásainak eredményéről. A méltatói által az amerikanizmusok legnagyobb ismerőjének tartott, számos szótár szerkesztésében is részt vevő professzor – az *Encyclopaedia Britannica* szócikkében magát a „szótár” kifejezést is ő definiálta – legalábbis megtalálta az O.K. első hitelesnek elfogadott említését. A történelmi dátum eszerint 1839. március 23-a, e napon jelent meg ugyanis a *Boston Morning Post* című lapnak az a száma, amelyben az egyik szerző az „all correct” (minden rendben) megfelelőjeként használta a két betűt.
- (5) Igen ám, csak hogy mi vihette rá az egykori cikkíró, hogy az angol nyelvi szokásoktól eltérően, fonetikusan OK-t írjon az ésszerűnek tetsző AC helyett? Nos, Read professzor elévülhetetlen érdeme, hogy kiderítette: az O.K. a hivatalos angolban voltaképpen nem is létező „oll korrekt” írásmódból ered. A mai szemmel nézve furcsa torzítás oka – írja Read – a kor nyelvi divatjában keresendő. Az 1830-as években az USA keleti partjának (szó)játékos kedvű értelmisége ugyanis a gyakori kifejezéseket szívesen zsugorította betűszavakká. Mégpedig gyakran, afféle írásos fejtorróként, a szótári alaktól eltérő helyesírással. (Ugyanez a rövidítésmania a mai amerikai-angolban – különösen a szlengben és a katonai szakzsargonban – is föllelhető, míg a nyelvtani torzítások játékossága a rap- és hip-hop zenében, illetve az internetes kommunikáció globálissá formálódó stílusában él tovább.) Az ilyesfajta szócsavarásoknak a korabeli lapok kifejezett publicitást teremtettek. Egyikük például arról számolt be, hogy egy, a divattal ily módon is lépést tartó pajkos ifjú hölgy búcsúzáskor azt suttogta udvarlója fülébe: „O.K.K.B.W.P.”. Aminek megfejtése: „one kind kiss before we part”, azaz „egy finom csókot, mielőtt elválnánk”. (...)
- (6) De hol vannak ma már az akkori betűszóelemények – kivéve az egy O.K.-t. Az, hogy e kétbetűs szócska a fent említetthez hasonlókkal együtt nem tűnt el a nyelvi kuriózumok süllyesztőjében, s mára globális nyelvi használati eszközzé lehetett, az 1840-es elnökválasztási hadjáratnak is köszönhető. Azt ugyanis az újraválasztásáért küzdő Martin Van Buren demokrata elnök hívei erősen sulykolt politikai jelszóvá kovácsolták. Mégpedig akként, hogy mivel támogatottjuk a New York állambeli Kinderhookban született, ez elé illesztették a még ekkortájt is tiszteletet jelentő „Old” jelzőt, majd az így létrejött rövidítés felhasználásával megalakították a Demokrata OK Klubot. A kampányban pedig azt igyekeztek hangsúlyozni, hogy amennyiben jelöltjüket megválasztják, akkor nem csak Van Buren „beceneve”, hanem Amerikai számára is minden OK lesz. Van Burennek azonban nem sikerült megtartania a Fehér Házat, győzedelmes ellenfelei ugyanis az O.K. másféle feloldásaként az „Off to Kinderhook”, „Mars Kinderhookba” jelszót skandálták. Ám a választási küzdelem publicitása máig hatóan az amerikaiak – és immár a világ – nyelvhasználatába emelte az OK-t.

1. A megfelelő betűvel jelölje, igaz (I) vagy hamis (H) az állítás!

Az O.K.-t 1839-ben használták először bizonyítottan. ____

Európában csak a második világháború után terjedt el. ____

Az O.K. eredetével Allan Walker Read foglalkozott először. ____

3p

2. Foglalja össze, milyen csoportokba sorolhatók az OK eredetmagyarázatai!

1. csoport: Tulajdonnév írásmódjának megváltoztatásával:

1. név	
--------	--

2. csoport: Tulajdonnév rövidítésével:

1. név	
2. név	
3. név	

3. csoport: Nem angol nyelvű kifejezés írásmódjának megváltoztatásával:

	<i>eredeti írásmód</i>	<i>eredeti nyelv</i>
1. kifejezés		
2. kifejezés		

4. csoport: Nem angol nyelvű kifejezés rövidítésével:

	<i>eredeti kifejezés</i>	<i>eredeti nyelv</i>
1. kifejezés		
2. kifejezés		

12p

3. A www.worldwidewords.com további két magyarázatot említ. A megfelelő számmal jelölje, a fentiek közül hányadik csoportba sorolhatók ezek!

..... Az O.K. az „o ke” kifejezésből ered, ami az Afrikából Amerikába vándorolt rabszolgák nyelvében azt jelenti: „biztosan”

..... Az O.K. a német „Oberst Kommandant” (főparancsnok) kifejezésből ered, és az amerikai függetlenségi háború alatt terjedt el, amiben német tisztek is harcoltak

2p

4. Miért ésszerűtlen az O.K. rövidítés használata a Read-féle megoldásban?

.....
.....
.....

1p

5. Hogyan vált „kétélű fegyverré” az O.K. jelszó az 1840-es választási kampányban?

.....
.....
.....
.....

2p

6. A szöveg két indián törzs nevét említi. Sorolja fel valamennyi amerikai államot, amelynek területén az említett törzsek éltek!

1. törzs: .....

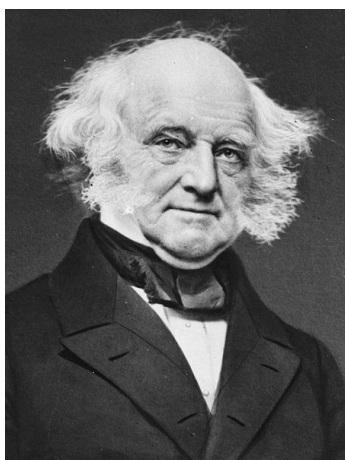
Államok: .....

2. törzs: .....

Államok: .....

4p

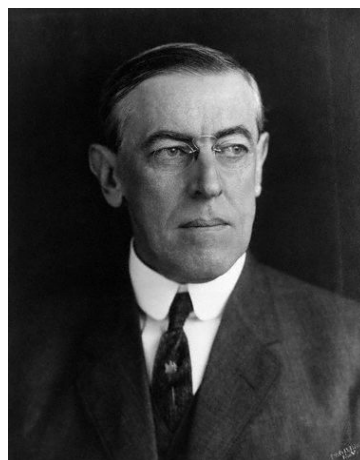
7. A megfelelő számozással tegye születésük sorrendjébe a következő személyeket. A szövegből vett kifejezéssel határozza meg, kik ők, és fogalmazza meg, milyen szerepet játszottak az O.K. szó történetében!

Martin Van Buren

Allen Walker Read

Woodrow Wilson

		<i>Ki ő?</i>	<i>Mi volt a szerepük?</i>
.....	Martin Van Buren		
.....	Alan Walker Read		
.....	Woodrow Wilson		

9p

8. Milyen két jelentésben használták a 19. századi angolban az Old szót?

.....

1p

9. A szövegbeli jelentésük alapján párosítsa a következő idegen eredetű szavakat a hozzájuk tartozó szómagyarázattal! Írja a megfelelő magyarázat számát a szó betűjele elé!

..... A) akcentus

1. érdekesség, ritkaság, különlegesség

..... B) amerikanizmus

2. nyelvi kifejezősmód, tágabb értelemben művészi formanyelv

..... C) publicitás

3. hangbordozás, kiejtésbeli sajátosság

..... D) kuriózum

4. az Egyesült Államokban használt angol nyelv sajátossága

..... E) stílus

5. nyilvánosság

4p

10. A szöveg 6. bekezdése szerint „a rövidítésmánia (...) az internetes kommunikáció globálissá formálódó stílusában él tovább.” Írjon egy érvet a magyar internethasználók által is ismert angol rövidítések (LOL, OMG) használatának ellenében és védelmében!

Az angol rövidítések használata mellett szól, hogy .....

.....
 .....
 .....

Az angol rövidítések használata ellen szól, hogy .....

.....
 .....
 .....

2p

40p

MEGOLDÁSOK

1. Az O.K.-t 1839-ben használták először bizonyítottan. **I**
 Európában csak a második világháború után terjedt el. **H**
 Az O.K. eredetével Allan Walker Read foglalkozott először. **H**

Minden kezdőbetű 1 pontot ér: 3p

2. 1. csoport: Tulajdonnév írásmódjának megváltoztatásával:

1. név	Aux Cayes
--------	------------------

2. csoport: Tulajdonnév rövidítésével:

1. név	Obadiah Kelly
2. név	Orrin Kendall
3. név	Old Keokuk

3. csoport: Nem angol nyelvű kifejezés írásmódjának megváltoztatásával:

	<i>eredeti írásmód</i>	<i>eredeti nyelv</i>
1. kifejezés	okeh	choctaw
2. kifejezés	och aye	skót

4. csoport: Nem angol nyelvű kifejezés rövidítésével:

	<i>eredeti kifejezés</i>	<i>eredeti nyelv</i>
1. kifejezés	olla kalla	görög
2. kifejezés	ordnungsgemäss kontrolliert	német

Minden helyesen kitöltött mező 1 pontot ér: 12p

A csoporton belül a válaszzelemek sorrendjének nincs jelentősége.

3. **3.** Az O.K. az „o ke” kifejezésből ered, ami az Afrikából Amerikába vándorolt rabszolgák nyelvében azt jelenti: „biztosan”
 4. Az O.K. a német „Oberst Kommandant” (főparancsnok) kifejezésből ered, és az amerikai függetlenségi háború alatt terjedt el, amiben német tisztek is harcoltak

A két szám egy-egy pontot ér: 2p

4. Az O.K. az all correct kifejezést helyettesíti, amit az amerikaiak oll korrektnek ejtenek, az O.K. tehát **nem az írott, hanem a kiejtett változat rövidítése.**

A kiemelt résznek tartalmilag megfelelő válasz egy pontot ér: 1p

5. A két párt **ellentétes tartalommal** töltötte meg rövidítést. Martin Van Buren híveinél a jelentése **„tiszteletreméltó Kinderhook”**, az ellentábornál viszont **„Mars Kinderhookba”**.

Ha a válaszban szerepel, hogy a rövidítés kétértelmű, de a jelentései nem: 1p

Ha a válaszban valamilyen formában szerepel a két ellentétes jelentés: 2p

6. 1. törzs: **sac**

Államok: **Illinois, Wisconsin, Iowa**

2. törzs: **choktaw**

Államok: **Georgia, Alabama, Louisiana, Mississippi**

A két törzs neve 1-1 pontot ér. Az államok nevére csak akkor adható 1-1 pont, ha mindegyik szerepel (hiányzó név esetén csak a törzs nevére adható pont): 4p

7.

	<i>Ki ő?</i>	<i>Mi volt a szerepük?</i>
1.	Martin Van Buren	amerikai elnök(jelölt) választási kampányában használta az O.K. szót (ami így ismert és elterjedt lett)
3.	Alan Walker Read	nyelvész(professzor) megtalálta az O.K. első hiteles említését (és ezzel véget vetett a találgatásnak)
2.	Woodrow Wilson	amerikai elnök (az O.K. ősének tartott) „okeh” szóval láttamozta az elé tett dokumentumokat

A helyes sorszámkok és helyesen kitöltött mezők 1-1 pontot érnek (akkor is, ha a zárójeles részek hiányoznak): 9p

8. az öreg szót a tisztelet jeléül is használták / öreg és tiszteletre méltó

A két kifejezés együtt: 1p

9. 3 A) akcentus

4 B) amerikanizmus

5 C) publicitás

1 D) kuriózum

2 E) stílus

Egy helyesen beírt szám önmagában nem ér pontot, tehát két helyes szám 1 pontot ér, három helyes szám 2-t, stb.: 4p.

10. Az angol rövidítések használata mellett szól, hogy **ötletesek/játékosak/a világ minden részén érthetők/az avatatlanok szemében titkos kódként hatnak/stb.**

Az angol rövidítések használata ellen szól, hogy **magyartalanok/divatszavak/a folyamatos használatától kiüresednek/bizonyos helyzetekben stílustalan a használatuk**

Bármilyen logikusan használt érv és ellenérv elfogadható: 2p

Összesen: 40p